

Вадим ПУХАЛЬСЬКИЙ

кандидат економічних наук, доцент, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, Україна, v_pukhalskyi@univer.km.ua
ORCID ID: 0000-0002-1145-0109

Віталіна ЯРОЩУК

студентка, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, Україна, yarochuk_v@univer.km.ua
ORCID ID: 0009-0009-3532-0673

ОПОДАТКУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ: УКРАЇНСЬКИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Вступ. Активний розвиток цифрових технологій сприяв появі нових форм фінансових активів, серед яких особливе місце посідають криптовалюти. Їх децентралізований характер та високий рівень анонімності створюють як значні можливості для розвитку цифрової економіки, так і виклики для системи оподаткування. В Україні поки що відсутня чітка та всеосяжна система податкового регулювання операцій із криптовалютами, що ускладнює визначення правового статусу цих активів, бази та механізмів їх оподаткування. Отож, особливої актуальності набуває аналіз міжнародного досвіду у сфері оподаткування цифрових активів та адаптація ефективних моделей до українських умов.

Мета – проаналізувати сучасний стан оподаткування криптовалют в Україні, визначити основні проблеми податкового регулювання цифрових активів та узагальнити міжнародний досвід для формування ефективної системи їх оподаткування.

Результати. Визначено відсутність спеціального податкового законодавства щодо оподаткування цифрових активів в Україні, що створює правову невизначеність. Проведено систематизацію криптовалют за основними ознаками, розглянуто підходи до їхнього бухгалтерського обліку та оподаткування. Узагальнено міжнародну практику, яка свідчить про різноманітність підходів – від повного визнання криптоактивів як майна до їх часткової заборони.

Висновки. Для ефективного оподаткування криптовалют в Україні необхідно розробити комплексну законодавчу базу, яка забезпечить прозорість фінансових операцій, визначить порядок обліку доходів і створить умови для належного оподаткування цифрових активів. Врахування міжнародного досвіду дасть змогу сформувати збалансовану систему податкового регулювання, що сприятиме розвитку цифрової економіки держави.

Ключові слова: криптовалюта, оподаткування, цифрові активи, податкове регулювання, міжнародний досвід.

Рис.: 1, табл.: 3, бібл.: 17.

Vadym PUKHALSKYI

Ph. D. (Economics), Assoc. Prof., Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine, v_pukhalskyi@univer.km.ua

ORCID ID: 0000-0002-1145-0109

Vitalina YAROSCHUK

Student, Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law, Khmelnytskyi, Ukraine, yarochoyk_v@univer.km.ua

ORCID ID: 0009-0009-3532-0673

TAXATION OF CRYPTOCURRENCY: UKRAINIAN AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Introduction. The active development of digital technologies has led to the emergence of new forms of financial assets, among which cryptocurrencies occupy a special place. Their decentralized nature and high level of anonymity create both significant opportunities for the development of the digital economy and challenges for the taxation system. In Ukraine, there is still no clear and comprehensive framework for the taxation of cryptocurrency transactions, which complicates the determination of their legal status, tax base, and taxation mechanisms. In this context, analyzing international experience in the taxation of digital assets and adapting effective models to Ukrainian conditions becomes particularly relevant.

The purpose of the article is to analyze the current state of taxation of cryptocurrencies in Ukraine, develop the main problems of tax regulation of digital assets and summarize international experience to form an effective system of their taxation.

Results. Violations of special tax legislation on the taxation of digital assets in Ukraine were identified, which creates legal uncertainty. Cryptocurrencies were systematized according to the main features suitable for their accounting and taxation. General international practice, which has a choice of a variety of approaches – from full recognition of cryptoassets as property to their partial ban.

Conclusions. For effective taxation of cryptocurrencies in Ukraine, it is necessary to develop a comprehensive legislative framework that ensures the transparency of financial transactions, determine the procedure for accounting for income and create conditions for proper taxation of digital assets. Taking into account international experience will allow to form a balanced system of tax regulation, which will contribute to the development of the state's digital economy.

Keywords: cryptocurrency, taxation, digital assets, tax regulation, international experience.

JEL Classification: H26, H27, G28, O33.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток цифрових технологій та поява нових фінансових інструментів, зокрема криптовалют, призвели до трансформації традиційних підходів у сфері оподаткування. Анонімність операцій, децентралізований характер обігу та відсутність єдиного правового регулювання створюють значні виклики для податкової системи. В Україні питання оподаткування криптовалют залишається не-

врегульованим: відсутня чітка класифікація цих активів і визначення механізму їх податкового обліку. Це зумовлює труднощі у встановленні об'єкта оподаткування, контролі доходів та запобіганні можливим ухиленням від сплати податків. У таких умовах особливої актуальності набуває вивчення міжнародного досвіду, який може стати основою для формування ефективної моделі оподаткування криптовалют в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження показують, що головною проблемою податкового контролю криптовалют в Україні є відсутність чіткої нормативної бази та механізмів ідентифікації платників. О. Акименко, К. Баришевський, М. Грибовський [1] визначають необхідність створення прозорої системи податкового моніторингу. Я. Белінська, Т. Калита [2] наголошують на важливості гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами і практиками ЄС.

Зарубіжний досвід узагальнюють Д. Бірюк [3] і Г. Дарчик [5], які вказують, що ефективні системи оподаткування криптоактивів базуються на визнанні їх майновими правами та забезпеченні податкової прозорості. Водночас В. Смельянов, Л. Івашова, Л. Антонова [6] наголошують, що без належного контролю токенизація економіки може призвести до зростання тіньових фінансових потоків.

Практичні аспекти податкового обліку цифрових активів розкривають Н. Крихівська, О. Ромашко, Н. Гребенюк, М. Марків [7], О. Малецька, З. Мирончук [8], І. Орлов [10], І. Шепель [15] і К. Яровий, О. Мартиненко, А. Шнурко [16], які пропонують застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, автоматизованого моніторингу криптооперацій і добровільного декларування криптоактивів як основи ефективного податкового контролю.

Метою статті є дослідження сучасного стану оподаткування криптовалют в Україні, визначення ключових проблем податкового регулювання цифрових активів та обґрунтування напрямів удосконалення національної системи оподаткування з урахуванням міжнародного досвіду країн, що вже інтегрували віртуальні активи у свої фінансові та податкові системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний етап розвитку світової

економіки характеризується глибокими трансформаціями, зумовленими цифровізацією фінансових процесів. Зміни у способах зберігання, передачі та обміну вартості поступово формують нову парадигму грошово-кредитних відносин, у межах якої традиційні фінансові інструменти співіснують із цифровими активами. Зростання довіри до технологій блокчейн та децентралізованих систем обліку даних сприяло виникненню феномена, який став знаковим для XXI століття, – криптовалюти.

Її поява стала відповіддю на запит суспільства на швидші, безпечніші та незалежніші фінансові операції. Криптовалюти дедалі активніше використовують не лише як інвестиційний інструмент, а й як засіб платежу, що поступово впливає на структуру фінансових ринків.

Криптовалюта – цифрова або віртуальна валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки (через це її важко підробити) [16, с. 150]. Її особливістю є децентралізований характер: її не випускає жодний центральний банк чи державний орган, вона функціонує завдяки мережі користувачів, які підтримують систему через технологію блокчейн. Така природа надає криптовалютам певний ступінь незалежності від державного контролю, забезпечуючи стійкість до зовнішнього втручання, цензури чи маніпуляцій з боку урядових структур. Водночас саме ця автономність створює як нові можливості для фінансової свободи, так і ризики для податкової прозорості та контролю грошових потоків.

В Україні відсутнє спеціалізоване законодавство, яке регулювало б оподаткування операцій із криптовалютами. Натомість податкові органи надають роз'яснення, що базуються на загальних положеннях Податкового кодексу України [11]. Така ситуація призводить до правової невизначеності як для держави, так і для платників податків. На

сьогодні криптовалюта не визнана окремим видом активу, що значно ускладнює її інтеграцію у чинну податкову систему. Відсутність чіткого статусу унеможливорює однозначне визначення об'єкта оподаткування, порядку його обліку та оподатковуваних операцій.

Відсутність чітких законодавчих норм щодо оподаткування цифрових активів зумовлює потребу у більш глибокому розумінні їхньої економічної сутності. Для ефективного податкового регулювання важливо визначити, яку природу мають криптовалюти – платіжну, інвестиційну чи спекулятивну, адже саме це впливає на порядок їх обліку, оцінки та оподаткування. З цією метою доцільно розглянути класифікацію криптовалют за основними ознаками, що дає змогу систематизувати їх види та визначити місце кожного типу у фінансовій системі (табл. 1).

Узагальнивши інформацію, подану в табл. 1, можна дійти висновку, що криптовалюти – це різноманітна за змістом і функціональністю група цифрових акти-

вів, які відрізняються за механізмом створення, рівнем анонімності, технологічними особливостями та економічним призначенням. Така багатогранність свідчить про відсутність універсального підходу до їх трактування в податковій сфері. Кожен вид криптовалюти виконує власну роль у фінансовій системі, тому потребує індивідуального підходу до визначення об'єкта оподаткування, способу оцінки та контролю. Це створює передумови для розроблення нових методичних підходів до регулювання криптовалют у межах національного законодавства, що дасть змогу підвищити ефективність податкової політики та забезпечити прозорість операцій із цифровими активами.

Зважаючи на значну роль криптовалют у сучасній фінансовій системі, доцільним є розгляд динаміки змін їх вартості як одного з ключових показників розвитку цього ринку. Для наочності продемонструємо зміну мінімальної та максимальної ціни Bitcoin упродовж 2019–2024 рр. (рис. 1).

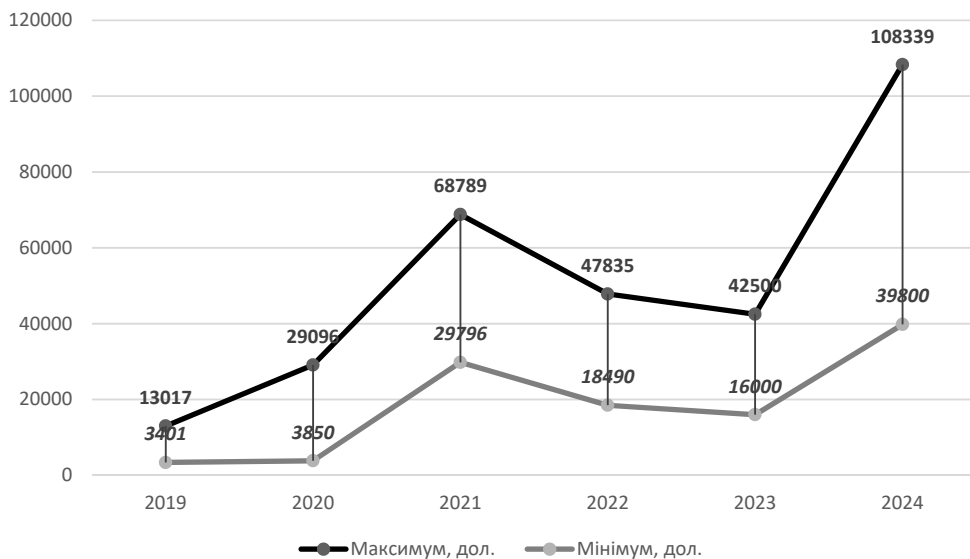

Рис. 1. Динаміка мінімальної та максимальної вартості Bitcoin у 2019–2024 рр., дол.*

*Побудовано на основі [9; 17].

Таблиця 1

Класифікація криптовалют за основними ознаками*

Ознака	Вид	Сутність	Приклади
За призна-ченням	Платіжні криптова-люти	Використовують для здійснення транзакцій і платежів	Bitcoin (BTC), Litecoin (LTC)
	Платформи	Підтримують смарт-контракти та децентралізовані застосунки	Ethereum (ETH), Cardano (ADA)
	Стейблкоїни	Прив'язані до фіатної валюти або товару для зменшення волатильності	Tether (USDT), USD Coin (USDC)
	Утиліті-токени	Використовують в межах конкретних платформ або проєктів	Binance Coin (BNB), Chainlink (LINK)
За меха-нізмом консенсусу	Proof of Work (PoW)	Криптовалюти, що використовують алгоритм підтвердження роботи	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH) до PoS
	Proof of Stake (PoS)	Криптовалюти, що використовують алгоритм підтвердження володіння	Cardano (ADA), Polkadot (DOT)
	Delegated Proof of Stake	Варіант PoS, де делегатів обирають для створення блоків	EOS (EOS), Tron (TRX)
	Proof of Authority (PoA)	Метод консенсусу, що базується на авторитеті певних вузлів у мережі	VeChain (VET)
	Proof of History (PoH)	Метод консенсусу, що використовує криптографічні часові штампі для впорядкування подій	Solana (SOL)
За типом забезпе-чення	Незабезпечені	Криптовалюти, що не мають матеріального забезпе-чення	Bitcoin (BTC), Monero (XMR)
	Забезпечені акти-вами	Криптовалюти, забезпечені фіатними валютами, товарами чи іншими активами	Tether (USDT), Paxos Standard (PAX)
За рівнем анонім-ності	Анонімні криптова-люти	Криптовалюти, що забезпечують високий рівень анонімності транзакцій	Monero (XMR), Zcash (ZEC)
	Псевдонімні крипто-валюти	Криптовалюти, що забезпечують певний рівень анонімності, але можна відстежити транзакції	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH)
За техно-логією	Першого покоління	Використовують прості блокчейн-технології для проведення транзакцій	Bitcoin (BTC)
	Другого покоління	Підтримують смарт-контракти та розподілені за-стосунки	Ethereum (ETH)
	Третього покоління	Покращені масштабованість, інтероперабельність та енергоефективність	Cardano (ADA), Polkadot (DOT)
За ринковою капіталіза-цією	Великі	Криптовалюти з великою ринковою капіталізацією	Bitcoin (BTC), Ethereum (ETH)
	Середні	Криптовалюти з середньою ринковою капіталізацією	Chainlink (LINK), Stellar (XLM)
	Малі	Криптовалюти з малою ринковою капіталізацією	Basic Attention Token (BAT), VeChain (VET)

*Складено на основі [7].

Аналізуючи дані, подані на рис. 1, можна помітити значну амплітуду коливань вартості Bitcoin упродовж 2019–2024 рр., що свідчить про високий рівень волатильності ринку криптовалют. У 2019 р. мінімальна ціна становила 3401 дол. США, а максима-льна – 13017 дол. США, що вже тоді де-

монструвало істотну різницю майже в чо-тири рази. У наступні роки спостерігалось стрімке зростання – у 2021 р. Bitcoin досяг історичного максимуму – 68789 дол. США, водночас мінімальне значення становило 29796 дол. Такий стрибок був зумовлений підвищенням інтересу інституційних інвес-

торів та загальним розширенням ринку цифрових активів.

У 2022–2023 рр. відбулося помітне зниження курсу: максимальна ціна зменшилася до 47835 дол. США і 42500 дол. США відповідно, що відображає період корекції після різкого зростання. Проте вже у 2024 р. зафіксовано новий рекорд – 108339 дол. при мінімальному значенні 39800 дол. США, що свідчить про черговий сплеск попиту та оновлення ринкових очікувань. Загалом різниця між мінімальними та максимальними показниками в окремі роки перевищує 60–70 тис. дол. США, що підтверджує нестабільність криптовалютного ринку. Така динаміка підкреслює ризиковий характер інвестування у цифрові активи й водночас ускладнює процес визначення бази для їх оподаткування.

Коливання вартості Bitcoin підтверджують, що операції з криптовалютами мають очевидну економічну складову, пов'язану з отриманням прибутку. Значна різниця між мінімальною та максимальною ціною в різні роки свідчить про можливість формування доходу в результаті купівлі та подальшого продажу цифрових активів. Отже, криптовалюта виступає не лише засобом обміну чи збереження вартості, а й реальним джерелом фінансового результату, який за своєю природою підлягає обліку й оподаткуванню.

Такі коливання ціни є свідченням того, що криптовалютні активи мають інвестиційний характер, а тому їх варто розглядати як потенційний об'єкт доходу, який необхідно офіційно декларувати та відображати у фінансовій звітності. Відсутність законодавчо визначеного механізму їхнього оприбуткування створює ризики для державного контролю та знижує прозорість фінансових операцій.

Отже, особливої актуальності набуває правове врегулювання статусу віртуальних активів в Україні. Закон України “Про вірту-

альні активи” (Закон № 2074-IX) [13], ухвалений у лютому 2022 р., визначає віртуальні активи як об'єкти цивільних прав, але ще не набув чинності через необхідність внесення змін до Податкового кодексу України, що регулюють оподаткування операцій з такими активами.

У цьому контексті важливим кроком є спроба законодавчо закріпити правила оподаткування цифрових активів. Запропонований у законопроекті № 7150 підхід до оподаткування з пільговою ставкою 5% та звільненням від ПДВ видається більш ефективним [10]. Однак реалізація цього підходу потребує глибшого опрацювання механізмів контролю та прозорості фінансових операцій. Зокрема, необхідно чітко визначити порядок обліку доходів і витрат, пов'язаних із цифровими активами, а також розмежувати підприємницьку діяльність і приватне інвестування. Важливо передбачити інструменти запобігання можливим спекуляціям і ухиленню від сплати податків, що може виникати через відсутність єдиної системи звітності. Крім того, потребує врегулювання питання конвертації криптовалют у національну валюту, адже саме цей етап є ключовим для визначення реальної податкової бази та ефективного контролю за рухом цифрових активів.

У 2025 р. зроблено черговий крок уперед: 3 вересня Верховна Рада України ухвалила в першому читанні законопроект № 10225-д [4], спрямований на легалізацію ринку віртуальних активів (криптовалют) та визначення правил їх оподаткування. Документ передбачає встановлення загальної ставки оподаткування 18% податку на прибуток і 5% військового збору, а також пільгової ставки 5% при виході у фіат протягом першого року дії закону. Законопроект визначає базові засади функціонування крипторинку в Україні, однак питання остаточно-го регулятора поки залишається відкритим.

Особливого значення набуває питання бухгалтерського обліку криптовалют. Від правильного відображення таких активів у фінансовій звітності залежить не лише достовірність облікових даних, а й коректність податкових нарахувань. З метою впорядкування цього процесу доцільно розглянути основні види цифрових активів і нормативно-правові підходи до їх бухгалтерського обліку, що узагальнено у табл. 2.

Варто зазначити, що порядок бухгалтерського обліку криптовалют значною мірою залежить від характеру їх використання підприємством. Якщо цифрові активи виконують інвестиційну чи розрахункову функцію, їх доцільно відносити до нематеріальних або фінансових активів. Натомість у разі здійснення майнінгу чи трейдингу криптовалюта може обліковуватись як запаси, адже в такому випадку вона стає об'єктом господарської діяльності. Такий підхід дає змогу не лише забезпечити достовірність фінансової звітності, а й створити основу для подальшого податкового регулювання.

З огляду на це, вважаємо доцільним запропонувати деталізацію обліку криптоактивів на окремих аналітичних рахунках, що забезпечить прозорість операцій і відповідність міжнародним стандартам звіт-

ності. Зокрема, доцільно виокремити такі рахунки:

- “криптовалюта на зберіганні” – відображає власну криптовалюту, що перебуває на гаманцях підприємства, її можна розглядати як аналог грошових коштів;
- “криптовалюта в обороті” – призначена для обліку активів, які використовують в розрахунках або для короткострокових операцій;
- “криптовалютні інвестиції” – охоплює криптоактиви, придбані з метою отримання прибутку від зростання їх вартості чи як інвестиційний інструмент;
- “криптовалюта у майнінгу (видобутку)” – використовують її для обліку витрат і результатів процесу майнінгу до моменту визнання отриманих активів;
- “криптоактиви інших осіб” – відображає цифрові активи, що зберігаються підприємством на довіреній чи тимчасовій основі (кастодіальні сервіси);
- “криптовалютні зобов'язання” – фіксує зобов'язання підприємства, виражені у криптовалюті, перед контрагентами, працівниками або інвесторами.

Запровадження такої системи аналітичних рахунків допоможе підприємствам більш точно визначати джерела формуван-

Таблиця 2

Види цифрових активів та нормативно-правові підходи до бухгалтерського обліку*

Цифрові активи	Призначення	Нормативний документ
Нематеріальні активи	Підприємство зберігає криптовалюту як інвестицію або резерв.	Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 “Нематеріальні активи”
	Первісна оцінка – за справедливою вартістю або собівартістю.	
	Подальша оцінка може здійснюватися за переоціненою вартістю або за собівартістю мінус амортизація.	
Фінансові активи	Цифровий актив використовують для розрахунків або інвестування.	Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 “Фінансові інструменти”
	Обліковується за справедливою вартістю через прибутки та збитки.	
Запаси	Компанія займається майнінгом або криптотрейдингом.	Національне положення бухгалтерського обліку 9 “Запаси”; Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 “Запаси”
	Первісна оцінка – за собівартістю (витрати на майнінг охоплюють електроенергію, обладнання тощо).	

*Складено на основі [8].

ня криптоактивів, їх рух і фінансові результати операцій, що сприятиме підвищенню якості обліку та подальшій гармонізації українського бухгалтерського законодавства із міжнародною практикою.

Загалом удосконалення національної системи оподаткування цифрових активів неможливе без урахування світових тенденцій і вже напрацьованих моделей регулювання. У багатьох країнах процес правового визнання криптовалют супроводжувався пошуком оптимального балансу між фіскальними інтересами держави та свободою цифрового ринку. Саме тому аналіз зарубіжних підходів є необхідним етапом для формування ефективної та прозорої системи оподаткування в Україні.

Міжнародний досвід оподаткування криптовалют може варіюватися від країни до країни, оскільки кожна держава має свої власні податкові правила та підходи до цього питання. Однак, на наше переконання, доцільно законотворцям враховувати досвід країн, які легалізували віртуальні активи (табл. 3).

Узагальнення зарубіжної практики свідчить, що питання оподаткування криптовалют вирішується по-різному, залежно від рівня розвитку фінансової системи, законодавчої бази та підходів до визнання цифрових активів. У деяких країнах криптовалюту розглядають як майно, в інших – як фінансовий інструмент чи інвестиційний актив, що зумовлює відмінності в механізмах податкового обліку.

Таблиця 3

Особливості оподаткування операцій з криптовалютою у різних країнах*

Країна	Особливості оподаткування криптовалюти
Австралія	Податкове законодавство дає можливість мати неоподатковуваний мінімум доходу 18200 дол. США на рік. У разі перевищення діють ставки 19%, 32,5%, 37% і 45%. Якщо криптовалюта утримується понад рік, можна отримати 50% знижку на податок з приросту капіталу.
Велика Британія	Податок на приріст капіталу має неоподатковувану межу 6000 фунтів (2023–2024 рр.). Ставки: 10%, 20% або 45% залежно від рівня доходу. Прибуток від стейкінгу чи майнінгу також оподатковується як прибуток.
Данія	Прибуток від криптовалют зараховується до особистого доходу й оподатковується за ставкою до 52%. Юридичні особи сплачують корпоративний податок 22%. Оподатковується будь-яка діяльність із криптовалютою, навіть у рамках хобі.
Індія	Діє ставка податку 30% від суми продажу криптовалюти +1% збору на транзакцію понад 50000 рупій. Податок сплачується протягом фінансового року.
Італія	Доходи від криптовалютних операцій оподатковуються за ставкою до 26%. Криптовалюти не визнаються офіційним платіжним засобом.
Канада	Оподатковується 50% приросту капіталу. Звітування обов'язкове для транзакцій понад 1000 дол. У 2022 р. неоподатковуваний мінімум становив 14398 дол, у 2023 р. – 15000 дол.
Німеччина	Прибуток від продажу чи обміну криптовалюти не оподатковується, якщо актив перебував у власності понад рік і річний дохід не перевищує 600 євро. Податок не стягується і під час дарування чи зберігання криптовалют.
Португалія	Пасивні інвестиції оподатковуються за ставкою 28%. Якщо криптоактив утримується понад рік, податок на приріст капіталу не стягується.
Сінгапур	Криптовалюта визнається майном. Податок на активний трейдинг – 8%. Пасивне зберігання не оподатковується.
США	Якщо криптовалюта перебувала у власності менше одного року – ставка до 37%, більше року – до 20%. Податки сплачують з прибутку від продажу, майнінгу або стейкінгу.
Таїланд	З 1 січня 2024 р. резиденти, які перебувають у країні понад 180 днів, сплачують 15% податку на доходи від криптовалют, отриманих із закордонних джерел.

*Складено на основі [1; 5; 12; 15; 17].

У світі сформувалася значна різноманітність підходів до правового визнання та оподаткування криптовалют, що відображає різний рівень готовності держав до інтеграції цифрових активів у власні фінансові системи. Так, у низці країн криптовалюта вже отримала офіційний статус платіжного засобу. Зокрема, у деяких штатах США вона дозволена для грошових переказів у платіжній системі. В Німеччині біткоїни визнані розрахунковою одиницею. В Японії криптовалюту визнають як законний платіжний засіб. В Європі здебільшого прирівнюють до електронних грошей, проте не вважають законним платіжним засобом і розглядають як засіб обміну [14].

Інший підхід простежується в державах із більш обережною монетарною політикою. У Китаї, наприклад, операції з криптовалютою заборонені для банків, але залишаються дозволеними для фізичних осіб. У Канаді біткоїни офіційно використовують як засіб розрахунку, а в Іспанії він визнаний частиною офіційної платіжної системи. Натомість Болівія, Еквадор, Таїланд і В'єтнам запровадили прямі заборони на використання криптовалют, посилячись на ризики відмивання коштів і втрати державного контролю над грошовим обігом.

Водночас у країнах Північної Європи та Західного світу простежується більш системний підхід до оподаткування криптоактивів. Данія застосовує оподаткування до будь-яких операцій із криптовалютами, включно з тими, що здійснюються в межах хобі. У Великій Британії оподаткування залежить від характеру діяльності: прибуток від майнінгу або стейкінгу може обкладатися податком на прибуток фізичних осіб або корпоративним податком. Крім того, британське законодавство поширює податкові зобов'язання і на випадки спадкування криптовалют, що свідчить про комплексний підхід до їх фіскального регулювання.

Оподаткування віртуальних активів і криптовалюти в країнах, де криптовалюта має законне визнання, може різнитися залежно від конкретних податкових правил кожної країни. Так, у більшості країн дохід від торгівлі криптовалютою вважається оподатковуваним доходом, що призводить до оподаткування прибутку від купівлі-продажу криптовалюти, майнінгу або отримання відсотків за утримання криптовалютних активів [1, с. 161]. Крім того, у низці країн податкове законодавство поширюється і на операції, де криптовалюту використовують як засіб розрахунку. Зокрема, оподатковуються угоди з нерухомістю, якщо розрахунок здійснюється у цифрових активах (податок на нерухомість), а також нараховуються податки на дивіденди та відсотки, отримані від володіння криптовалютними активами. У деяких державах оподаткуванню підлягають також криптовалюти, передані у спадщину або отримані у вигляді благодійних внесків, що прирівнюються до податку на спадщину та податку на дотації. Такий підхід демонструє прагнення урядів охопити податковим контролем усі можливі джерела доходу, пов'язані з цифровими активами, забезпечуючи їх поступову інтеграцію у національні фінансові системи.

Міжнародна практика засвідчує прагнення держав забезпечити максимальну прозорість фінансових потоків, пов'язаних із цифровими активами. Водночас ефективне оподаткування криптовалют значною мірою ускладнюється їхніми технічними особливостями, насамперед високим рівнем анонімності операцій. Саме цей аспект відрізняє криптовалюту від традиційних фінансових інструментів і створює труднощі для державних органів у процесі контролю за походженням і рухом коштів.

Найгостріше стоїть питання щодо оподаткування операцій з криптовалютами, які є "квазіанонімними", екстериторіальними та

транскордонними, що зміщує завдання їх регулювання й оподаткування у сферу міжнародного співробітництва [3, с. 109]. Головною особливістю криптовалют є те, що, як і у випадку готівки, їх використання або володіння не пов'язано з розкриттям особистих або юридичних даних тих, хто бере участь у транзакції [2, с. 152]. Користувачі криптовалют здійснюють операції за допомогою спеціального унікального ідентифікатора – так званого “ключа” або адреси, що зберігається в електронному гаманці. Під час проведення транзакції у відкритому доступі відображається лише публічна адреса, тоді як приватна залишається конфіденційною. Така система забезпечує високий рівень захисту персональних даних і водночас унеможливляє просте встановлення бенефіціарного власника. Користувач може мати кілька різних адрес, що додатково ускладнює процес ідентифікації та контролю за походженням коштів.

Доцільно на законодавчому рівні передбачити механізми ідентифікації користувачів криптовалютних гаманців, запровадити обов'язкову звітність для операцій з великими обсягами цифрових активів та посилити міжнародну співпрацю у сфері обміну фінансовою інформацією. Це дасть змогу підвищити прозорість криптовалютного ринку, мінімізувати ризики ухилення від оподаткування та забезпечити ефективний державний контроль за рухом цифрових активів.

Висновки. Оподаткування криптовалют в Україні перебуває на етапі формування та потребує комплексного підходу, який враховує як технічну специфіку цифрових активів, так і міжнародний досвід їх фіскального регулювання. Відсутність чіткої законодавчої бази тривалий час створювала правову невизначеність, однак ухвалення у першому читанні законопроекту №10225-д про внесення змін до Подат-

кового кодексу щодо оподаткування операцій з віртуальними активами є свідченням поступового становлення правового поля у цій сфері.

Міжнародна практика демонструє різноманітність підходів до оподаткування криптовалют – від прирівнювання їх до майна або фінансових активів до встановлення окремих податкових режимів. Ключовим принципом більшості моделей є прозорість операцій і забезпечення податкової звітності. Для України доцільно впровадити механізми ідентифікації власників криптоактивів, декларування операцій із ними та узгодження податкового й бухгалтерського обліку.

Удосконалення системи оподаткування цифрових активів має супроводжуватися розробленням чітких методичних підходів до їхнього бухгалтерського обліку. Запровадження окремих аналітичних рахунків для відображення криптовалют на зберіганні, в обороті, у майнінгу чи як інвестицій сприятиме достовірності фінансової звітності та підвищенню податкової прозорості. У результаті це створить основу для формування ефективної, збалансованої системи оподаткування криптовалют, здатної підтримувати розвиток цифрової економіки України.

Список використаних джерел

1. Акименко О., Барішевський К., Грибовський М. *Проблеми оподаткування криптовалют в Україні. Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1. С. 156–169.
2. Белінська Я., Калита Т. *Розвиток підходів до оподаткування криптоактивів у сучасному світі. Економічні горизонти*. 2024. № 2–3. С. 149–157.
3. Бірюк Д. О. *Зарубіжна практика нормативно-правового забезпечення оподаткування операцій з криптоактивами та його значення для України*. ГЕВ. 2024. Т. 90, № 5. С. 103–112.
4. Верховна Рада України. *Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо опо-*

даткування операцій з віртуальними активами : Законопроект № 10225-д. URL : <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271>.

5. Дарчик Г. М. Сучасний стан правового регулювання криптовалют в Україні. Зарубіжний досвід регулювання ринку криптовалют. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2025. С. 335–340.

6. Ємельянов В., Івашова Л., Антонова Л. Управління публічними фінансами в умовах динамічного розвитку токенизованої економіки України. Публічне управління та регіональний розвиток. 2024. № 23. С. 246–265.

7. Крихівська Н. О., Ромашко О. М., Гребенюк Н. В., Марків М. М. Особливості обігу криптовалют та фіскальні аспекти криптовалютних операцій: огляд вітчизняних і зарубіжних практик. Проблеми економіки. 2025. № 1. С. 317–325.

8. Малецька О., Мирончук З. Облік та оподаткування цифрових активів. Аграрна економіка. 2025. Т. 18, № 1–2. С. 84–89.

9. Міністерство фінансів України. Курс криптовалют. URL : <https://minfin.com.ua/ua/currency/crypto/bitcoin/>.

10. Орлов І. В. Виклики та перспективи бухгалтерського обліку криптовалют в зарубіжних країнах та Україні. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 70. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5431/5374>.

11. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (ред. від 05.10.2025). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

12. Праве діло. Оподаткування криптовалют у світі. URL : <https://pravodelo.ua/opodatkovannya-kryptovaluty-u-sviti/>.

13. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX (ред. від 15.11.2024, підстава – 4017-IX, не набув чинності). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.

14. Спільник І., Ярошук О. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Вип. 2. С. 81–92.

15. Шепель І. В. Криптовалюта в системі оподаткування: нові реалії та підходи. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 68. URL : <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/10171>.

16. Яровий К. О., Мартиненко О. В., Шнурко А. М. Поняття криптовалют та механізм її державного регулювання. Modern Economics. 2022. № 35. С. 149–154.

17. WhiteBIT Blog. Оподаткування криптовалют. URL : <https://blog.whitebit.com/uk/crypto-taxes/#heading-text-1-12>.

References

1. Akymenko, O., Baryshevskyi, K., Hrybovskyi, M. (2024). *Problemy opodatkovannia kryptovalut v Ukraini [Problems of cryptocurrency taxation in Ukraine]. Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia – Problems and Prospects of Economics and Management*, 1, 156–169 [in Ukrainian].

2. Belinska, Ya., Kalyta, T. (2024). *Rozvytok pidkhodiv do opodatkovannia kryptoaktyviv u suchasnomu sviti [Development of approaches to crypto asset taxation in the modern world]. Ekonomichni horyzonty – Economic Horizons*, 2–3, 149–157 [in Ukrainian].

3. Biriuk, D. O. (2024). *Zarubizhna praktyka normatyvno-pravovoho zabezpechennia opodatkovannia operatsii z kryptoaktyvamy ta yoho znachennia dlia Ukrainy [Foreign practice of legal regulation of taxation of crypto asset operations and its importance for Ukraine]. HEV*, 90(5), 103–112 [in Ukrainian].

4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025). *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkovannia operatsii z virtualnymy aktyvamy. Zakonoproiekt № 10225-d [On Amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the taxation of virtual asset operations. Draft Law]. Available at: https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56271*.

5. Darchyk, H. M. (2025). *Suchasnyi stan pravovoho rehuliuвання kryptovaliuty v Ukraini. Zarubizhnyi dosvid rehuliuвання rynku kryptovaliut [The current state of legal regulation of cryptocurrency in Ukraine. Foreign experience in regulating the cryptocurrency market]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University, 335–340 [in Ukrainian].*
6. Yemelianov, V., Ivashova, L., Antonova, L. (2024). *Upravlinnia publichnymy finansamy v umovakh dynamichnoho rozvytku tokenizovanoi ekonomiky Ukrainy [Public finance management in the context of the dynamic development of Ukraine's tokenized economy]. Publichne upravlinnia ta regionalnyi rozvytok – Public Administration and Regional Development, 23, 246–265 [in Ukrainian].*
7. Krykhivska, N. O., Romashko, O. M., Hrebeniuk, N. V., Markiv, M. M. (2025). *Osoblyvosti obihu kryptovaliut ta fiskalni aspekty kryptovaliutnykh operatsii: ohliad vitchyznianskykh i zarubizhnykh praktyk [Features of cryptocurrency circulation and fiscal aspects of cryptocurrency transactions: a review of domestic and foreign practices]. Problemy ekonomiky – Problems of Economy, 1, 317–325 [in Ukrainian].*
8. Maletska, O., Myronchuk, Z. (2025). *Oblik ta opodatkuvannia tsyfrovyykh aktyviv [Accounting and taxation of digital assets]. Ahrama ekonomika – Agrarian Economy, 18(1–2), 84–89 [in Ukrainian].*
9. Ministry of Finance of Ukraine. (2025). *Kurs kryptovaliut [Cryptocurrency rates]. Available at: <https://minfin.com.ua/ua/currency/crypto/bitcoin/>.*
10. Orlov, I. V. (2024). *Vyklyky ta perspektyvy bukhhalterskoho obliku kryptovaliut v zarubizhnykh krainakh ta Ukraini [Challenges and prospects of cryptocurrency accounting in foreign countries and Ukraine]. Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society, 70. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5431/5374>.*
11. *Podatkovy kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 №2755-VI [Tax Code of Ukraine. Law of Ukraine]. (2010, December, 2). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.*
12. *Prave dilo. (2025). Opodatkuvannia kryptovaliuty u sviti [Cryptocurrency taxation worldwide]. Available at: <https://pravoedelo.ua/opodatkuvannya-kryptovalyuty-u-sviti/>.*
13. *Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 № 2074-IX [On Virtual Assets. Law of Ukraine]. (2022, February, 17). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.*
14. Spilnyk, I., Yaroshchuk, O. (2020). *Instytut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii [Institute of accounting, control and analysis under globalization]. 2, 81–92 [in Ukrainian].*
15. Shepel, I. V. (2024). *Kryptovaliuta v systemi opodatkuvannia: novi realii ta pidkhody [Cryptocurrency in the taxation system: new realities and approaches]. Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society, 68. Available at: <https://dspace.ksaeu.kherson.ua/handle/123456789/10171>.*
16. Yarovyi, K. O., Martynenko, O. V., Shnurko, A. M. (2022). *Poniattia kryptovaliuty ta mekhanizm yii derzhavnogo rehuliuвання [The concept of cryptocurrency and the mechanism of its state regulation]. Modern Economics, 35, 149–154 [in Ukrainian].*
17. WhiteBIT Blog. (2025). *Opodatkuvannia kryptovaliut [Cryptocurrency taxation]. Available at: <https://blog.whitebit.com/uk/crypto-taxes/#heading-text-1-12>.*